

potentiality was, and how to add one's value, 2.2) comprehending what one learned and practiced until being skillful, 2.3) choosing the job which was secure and honest, and 2.4) spending money with caution, having saving, and being economical. 3) Organizing activities to exchange ideas between researchers and graduate students in the classroom, arranging field trips to the locale of local intellectuals, and producing posters to disseminate research findings.

Key words: debt, local wisdom, self-reliance, family account, Sufficiency Economy

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความชาญฉลาด ทักษะและเทคนิค ซึ่งเกิดจากพื้นความรู้ที่ผ่านการสืบทอด เลือกรองร ปรับปรุง พัฒนาด้วยประสบการณ์มาเป็นเวลานานอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับยุคสมัยในด้านต่างๆ อาทิ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน และด้าน โภชนาการจากผลผลิตการเกษตร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ความรู้ในด้านต่างๆ เหล่านี้เป็นเครื่องมือของครูภูมิปัญญาที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา และเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้กับผู้สนใจศึกษาค้นคว้า เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง

ปัจจุบันหนี้สินเป็นปัญหาสำคัญ จากผลการชี้แจงของนางธนุช ศรีทิพย์บุตร เลขาธิการสำนักงานสถิติแห่งชาติ กล่าวว่าสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2549 มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 115,585 บาท/เดือน เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ที่ 104,571 บาท/เดือน ส่วนค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน ปี 2549 อยู่ที่ 14,311 บาท/เดือน ซึ่งสูงกว่า ปี 2547 ที่มีค่าใช้จ่าย 12,297 บาท/เดือน (โพสต์ทูเดย์, 2550 ก: A11) นอกจากนั้นข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทยระบุว่า มีการเพิ่มขึ้นของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ทั้งระบบในส่วนของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ไตรมาสที่ 1 ปี 2550 จำนวน 5,354 ล้านบาท และไตรมาสที่ 2 ปี 2550 รวม 6,238 ล้านบาท ขณะเดียวกันหนี้ที่เกิดจากการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล ได้แก่สินเชื่อรถยนต์ และบัตรเครดิต นั้นข้อมูลไตรมาสที่ 2 ปี 2550 ระบุว่ามียอดเพิ่มสูงถึง 13,357 ล้านบาท (โพสต์ทูเดย์, 2550 ข: A1)

ตารางแสดงการเพิ่มขึ้นของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งระบบปี 2550

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทของกิจกรรม	ไตรมาส 1 / 2550				ไตรมาส 2 / 2550			
	หนี้ใหม่	หนี้ออกกลับ	อื่นๆ	รวม	หนี้ใหม่	หนี้ออกกลับ	อื่นๆ	รวม
ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	2,035	2,422	897	5,354	4,518	1,411	309	6,238
การอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล	7,448	2,498	1,741	11,687	9,764	2,687	906	13,357

ที่มา: โปสต์ทูเดย์ (2550 ข: A1)

จากข้อมูลข้างต้น ในส่วนของธนาคารชนชาติพบว่าลูกหนี้กลุ่มนี้เป็นผู้ที่ขอสินเชื่อประเภทรถยนต์ บ้าน บัตรเครดิต และเป็นลูกหนี้ที่ผิดชำระมากที่สุดเนื่องจากสภาพคล่องยังไม่ดีพอ ลูกหนี้หลายรายจึงต้องเสียประวัติที่ต้องชำระบัตรเครดิตล่าช้า และเสียค่าปรับผิดชำระ อย่างไรก็ตามลูกหนี้ยังทยอยชำระหนี้ต่อไป

เมื่อพิจารณาหนี้สินในภาคเกษตร จากการให้สัมภาษณ์ของ ศ.ระพี สาคริก ปรชาญ์เกษตรผู้ทรงภูมิปัญญาและมีคุณูปการต่อภาคเกษตรไทย ท่านฝากแนวคิดไว้ว่า ขณะนี้ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรถูกลามจนกระทั่งเป็นวิกฤตที่สุดของภาคเกษตร หากรัฐบาลละเลยไม่เร่งเข้ามาแก้ไขปัญหานี้สิน และวางแนวทางเกษตรทางเลือกใหม่ให้กับเกษตรกรรายย่อยทั่วประเทศ จะทำให้เกษตรกรเสียหายไปมากกว่านี้

ขณะที่นายวิบูลย์ เข้มเฉลิม ซึ่งได้รับคัดเลือกเป็นปรชาญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง แสดงทรรศนะว่า ภาคเกษตรที่อ่อนแอที่สุดในขณะนี้ เพราะเกษตรกรทำเกษตรโดยไม่รู้ 3 ปัญหาหลัก คือ 1) ไม่รู้ว่าตนเองผลิตแล้วจะขูรอดได้หรือไม่ 2) ไม่รู้ว่าจะแก้ไขปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ได้อย่างไร และ 3) ไม่รู้วิธีการจัดการที่ดีกับปัญหาเหล่านั้น จึงทำให้เกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรจึงกลายเป็นผู้รอรับและร้องขอความช่วยเหลือ ไม่สามารถหาวิธีแก้ไขปัญหาของตนเองได้ นอกจากขายที่ดินทำกินของตนเอง (โปสต์ทูเดย์, 2552: A9)

จากผลการวิจัย เรื่องหลักคิดและการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหานี้สินของภูมิปัญญาเกษตรกรไทยในภาคตะวันตก และผลการศึกษา เรื่องเหตุแห่งหนี้สินและแนวทางแก้ไข : กรณีศึกษาภูมิปัญญาเกษตรกรไทยภาคกลาง พบว่าเกษตรกรภูมิปัญญาที่ประกอบอาชีพ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และทำเกษตรผสมผสาน มีหลักคิดที่เด่นชัดและมีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาแก้ไขปัญหานี้สินของตนเองหรือของเกษตรกรรายอื่น รวมทั้งสามารถบริหารจัดการหนี้สินที่มีอยู่ได้ ไม่กลายเป็นลูกหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามกระแสความเป็นไปของคนส่วนใหญ่ (สาวิตรี รังสิภัทร์ และคณะ, 2552 และ 2553)

ฉะนั้นการสังเคราะห์องค์ความรู้ของครุภูมิปัญญาผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน และด้าน โภชนาการจากผลผลิตการเกษตรในพื้นที่ภาคกลางซึ่งอยู่ท่ามกลางกระแสการพัฒนาประเทศทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและการคมนาคมขนส่ง จึงเป็นสิ่งท้าทายว่า ครุภูมิปัญญากลุ่มนี้มีหลักคิดและการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหานี้สิน ได้อย่างไร

โจทย์ของงานวิจัยเรื่องนี้คือ หลักคิดและวิธีปฏิบัติที่ครูภูมิปัญญาใช้ในการดำเนินชีวิตคืออะไรและทำอย่างไรจึงไม่มีหนี้สิน หรือสามารถบริหารจัดการหนี้สินของตนเองหรือสามารถให้คำแนะนำแก่บุคคลอื่นเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินได้ ทั้งนี้เพื่อจะเป็นแนวทางสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้ที่ตั้งใจจะประกอบอาชีพ อันได้แก่นิสิตบัณฑิตสาขาส่งเสริมการเกษตร ว่าจะต้องเตรียมความพร้อมอย่างไร ในด้านใดภายหลังจากสำเร็จการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1 การสังเคราะห์องค์ความรู้ที่นำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูภูมิปัญญาไทยในภาคกลาง
- 1.2 ศึกษาข้อเสนอแนะสำหรับนิสิตบัณฑิตสาขาส่งเสริมการเกษตร เพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ
- 1.3 จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน ประกอบด้วย
 - 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมนักวิจัยกับนิสิตบัณฑิตศึกษาในห้องเรียน
 - 2) การศึกษาคูงานในพื้นที่ของครูภูมิปัญญาไทย
 - 3) การผลิตโปสเตอร์เผยแพร่องค์ความรู้จากผลงานวิจัยเรื่องนี้

คำถามหลักในการวิจัย

- 1) อะไรเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สิน
- 2) ทำอย่างไรจึงจะหลุดพ้นจากการเป็นหนี้สินได้
- 3) จุดเด่น ของหลักคิดและวิธีปฏิบัติของครูภูมิปัญญาที่ทำให้หลุดพ้นจากการเป็นหนี้สิน
- 4) ข้อเสนอแนะเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการประกอบอาชีพของนิสิตบัณฑิตสาขาส่งเสริมการเกษตร
- 5) แนวทางและวิธีการสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพภายหลังจากสำเร็จการศึกษา
- 6) แนวทางและวิธีการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งในการประกอบอาชีพภายหลังจากสำเร็จการศึกษา